

Mijn weekblad

Redacteur Ton Oosterhuis

Wie *Mijn weekblad* al wat langer volgt weet dat ik een zwak heb voor semantische problemen. Ons denken zit gevangen in onze woorden. Deze week dus maar een tweetal overpeinzingen over dit fenomeen.

Een leerzame omkering

Vorige week zondag werd op de televisie de film *Guess who?* uitgezonden. Wat mij daarbij opviel was dat in geen enkele aankondiging of voor bespreking werd verwezen naar het feit dat deze rolprent een remake was van zijn beroemde voorganger *Guess Who's Coming to Dinner?* Deze film uit 1967 onder regie van Stanley Kramer was de laatste waarin de bekende acteur Spencer Tracy een hoofdrol speelde. Hij is datzelfde jaar overleden. Het verhaaltje was simpel..

De dochter van Matt en Christina Drayton verrast haar ouders met verbazend nieuws: ze heeft zich zojuist verloofd met Dr. John Prentice. Deze voldoet zowat aan het beeld van de ideale schoonzoon, knap, bescheiden, hoffelijk en met prachtige beroepsvooruitzichten. Alleen, hij is zwart. De ouders zijn hier niet zo blij mee, maar er zit niets anders op dan hem maar uit te nodigen. De film behandelt dan voornamelijk de reacties van de beide ouderparen, enkele mensen uit hun vriendenkring en de zwarte huishoudster.

De dubbele bodem in dit alles is de omkering. In de remake neemt een donker meisje haar blanke verloofde mee naar haar zwarte vader. Voor de rest krijg je dan dezelfde verwickelingen. Het herinnerde mij weer eens aan de soms merkwaardige discussies rond het fenomeen van de slavernij. Alle blanken waren beulen, alle zwarten waren slachtoffers. Dat de naar Amerika vervoerde slaven waren geleverd door Afrikaanse stamhoofden wordt in de geschiedschrijving meestal verwaarloosd. En dat racisme kennelijk niet alleen een kwaal van blanken is bedekt men ook meestal met de mantel der liefde.

De onbegrepen woorden

Al te vaak zingen we woorden die we niet begrijpen. Een voorbeeld uit mijn jeugdjaren. Een van de liederen die we zongen in de AJC begon aldus:

*Het morgenrood der zege
Genoten kleurt de lucht.*

Afgezien van die opgeklopte verwachting in de eerste regel, hoe kan de lucht genoten kleuren? Pas vele jaren later drong tot me door dat ‘genoten’ niet alleen de verleden tijd is van ‘genieten’, maar ook een germanisme voor ‘kameraden’ en tussen komma’s hoort te staan. Het is nog herkenbaar is woorden als reisgenoten en echtgenoten.

In mijn boek *Het geheim van het Wilhelmus* schreef ik: “De verandering die de betekenis van woorden in de loop der tijd kan ondergaan, heeft ons eeuwenlang parten gespeeld. Het woord ‘Duits’ in het eerste couplet van ons volkslied heeft niets met ons buurland te maken. In een biografie uit die tijd wordt over Coornhert gezegd: ‘Hij was een beminnaar van de Duitse taal, die hij zei een van de rijkste der wereld te wezen, en zag zeer node dat men vreemde talen daar onder mengde.’” De dichter Jan Luyken gaf zijn verzameling Nederlandse liedjes de titel “*De Duitse Lier*”. Voor Duits moeten we dus Nederlands lezen. Laat er geen onduidelijkheid over bestaan: ons volkslied verkondigt dat Willem van Nassau in hart en nieren een Nederlander was.”